

vntura Slovenskej republiky. – Accessed on 27 September, 2017. –
Режим доступу: <https://www.minv.sk/?vuc17-kandidati>

Гайданка Є. І., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Україна, Ужгород),
haydankayew@ukr.net

Мартинкович М., кандидат політичних наук, кафедра політології, Трнавський університет (Трнава, Словачька Республіка), marcel.martinkovic@truni.sk

Соціально–політична фрагментація та особливості транскордонної співпраці вищого органу самоврядування (на прикладі Трнавського краю Словаччини)

Розглядаються актуальні питання у функціонуванні вищого органу самоврядування країни–члена Європейського Союзу, транскордонного сусіда України – Словачької Республіки. Мета роботи включає аналіз інституційних характеристик в організації діяльності публічного управління колегіального органу самоуправління – Заступництва Трнавського краю.

На основі емпіричних даних Словачького управління статистики та Міністерства внутрішніх справ Словачької Республіки (2013–2017 рр.) визначено соціально–демографічні характеристики складу Заступництва Трнавського краю; проаналізовано політико–партійну фрагментацію вищого органу самоврядування Трнавського краю; вивчено нормативну базу, основні напрями та загальну стратегію транскордонної співпраці Трнавського краю Словаччини з Чехією, Австрією та Угорщиною (2004–2020 рр.).

Проведено прогностичний аналіз майбутніх місцевих виборів у Трнавському краї (4 листопада 2017 р.), що сформуєть новий склад Заступництва та засвідчать обрання Жупана Трнавського краю.

Ключові слова: вищий орган самоврядування, Заступництво Трнавського краю, децентралізація, транскордонна співпраця, Трнавський край, Словачька Республіка.

* * *

УДК 327:351.746.1:623.454.8(55:569.4)

Завада Я. І., аспірантка кафедри міжнародних відносин та дипломатичної служби факультету міжнародних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), yarunatrush@ukr.net

Ядерна програма Ірану в контексті ІРАНО–ІЗРАЇЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

Проаналізовано ірано–ізраїльські відносини від встановлення до сьогодні. Визначено основні причини зміни відносин між цими країнами та роль ядерної програми Ірану. Також, у статті розглянуто та обґрунтовано шляхи вирішення ядерної проблематики.

Зазначається, що міжнародна спільнота та Іран доклали значних зусиль спрямованих на вирішення ядерної проблеми, було підписано міжнародну угоду 14 липня 2015 р. в рамках Спільного всеохоплюючого плану дій. Проте це не змінило позиції Ізраїлю, політичні лідери швидко засудили та розкритикували цю угоду. Ядерна програма Ірану та підтримання тероризму є основною загрозою національній безпеці Ізраїлю. Іранська тема стала найпопулярнішою у внутрішньополітичному житті Ізраїлю.

На основі даного дослідження було зроблено висновок про те, що Ізраїль сьогодні радикально налаштований щодо вирішення даної проблеми і його політика направлена на ліквідацію ядерної загрози. Очевидно, що ірано–ізраїльська конфронтація враховуючи останні події може привести до повномасштабного збройного конфлікту.

Ключові слова: Іран, Ізраїль, ядерна програма Ірану, ядерна зброя, регіональна безпека.

Дослідження взаємовідносин Ірану та Ізраїлю є актуальною науковою проблемою. Це пояснюється гострою практичною необхідністю пошуку шляхів вирішення суперечностей ірано–ізраїльських відносин в контексті ядерної програми Ірану та впливу на регіональну та міжнародну безпеку. З моменту свого

виникнення, ірано–ізраїльська конфронтація вийшла далеко за межі міждержавного та регіонального конфліктів, здобувши більш широке глобальне значення.

На початку ХХІ ст. Ісламська Республіка Іран стала активним міжнародним гравцем, залученим у глобальну дискусію з актуальних проблем міжнародних відносин. Найважливішою особливістю історичного розвитку ІРІ, в останнє десятиліття, стала поступова трансформація її революційних складових від крайнього радикалізму до прагматичного та поміркованого ісламізму.

Серйозним викликом для систем регіональної та міжнародної безпеки, а також безпосередньо для зовнішньополітичної стратегії Ізраїлю стала іранська ядерна програма. Вирішення цього питання, по суті, визначає долю важливих міжнародних проблем: збереження режиму нерозповсюдження ядерної зброї, ефективності діяльності таких міжнародних організацій як МАГАТЕ і ООН.

У вітчизняній історіографії еволюція ірано–ізраїльських відносин досліджена недостатньо і потребує більш детального розгляду. Широка база досліджень ірано–ізраїльських відносин присутня в російській науковій літературі. Варто відзначити праці таких відомих дослідників, як І. Д. Звягельська, В. І. Месамед, М. А. Пиляєва. Заслугує на увагу дослідження В. І. Месамед «Іран – Ізраїль: від партнерства до конфлікту» в якому детально описана та проаналізована еволюція ірано–ізраїльських відносин, починаючи від правління Шаха в Ірані.

Розглядаючи американську наукову літературу з ірано–ізраїльської проблематики, слід виокремити праці Ш. Гантер, Д. Аллін, Дж. Білл.

Особливий інтерес становить дослідження американського аналітика Центру з вивчення механізмів протиборства поширенню зброї масового ураження при університеті Сполучених Штатів з національної оборони у Вашингтоні С. Каруса, який досліджує ядерну програму ІРІ, а також прагнення Тегерана створити міжконтинентальні балістичні ракети.

Отже, основне завдання цієї статті – проаналізувати ірано–ізраїльські відносини та визначити роль ядерної програми Ірану в них.

Сюжети, пов'язані з ірано–ізраїльським протистоянням, в останні роки займають одне з центральних місць в новинних стрічках провідних інформаційних агентств світу. Ця «гаряча» тематика не втратила своєї актуальності і на фоні драматичних подій, які сколихнули регіон Близького Сходу і Північної Африки протягом періоду з 2011 р. і до сьогодні. Прогнозувати варіанти подальшого розвитку подій на даному етапі вкрай складно, особливо з урахуванням того, що процеси корінних трансформацій в регіоні поки далекі від свого завершення. Проте відповіді на деякі питання можна отримати, розглянувши витокі і причини сьогоднішньої ізраїльсько–іранської політичної конфронтації та ролі іранської ядерної програми.

Зараз навряд чи можна уявити, що колись відносини між Ізраїлем та Іраном були партнерськими, які не були ускладнені ні фактами реальних протиріч, ні роботою пропагандистських машин обох країн. Однак співпраця справді мала місце.

На початку 1950 р. Іран став другим після Туреччини ісламською державою на Близькому і Середньому

Сході, який визнав Ізраїль де-факто. Статистичні дані показують, що в 1971–1977 рр. Ізраїль входив в десятку найважливіших торговельних партнерів Ірану [3, р. 19]. Для нафтових операцій між двома країнами були побудовані нафтопровід Ейлат–Ашкелон, нафтопереробний комплекс у Ашдоді, реконструйований Ейлатський порт. Помітною сферою співпраці двох країн були оборона і безпека. Крім співпраці МОССАДУ з САВАК, успішно реалізовувалося Угода про обмін стратегічною і оборонною інформацією і координації взаємних дій. Подібні загрози безпеки стимулювали тісний взаємозв'язок у військовій області. Іран був перспективним ринком для ізраїльських озброєнь.

Особливий інтерес Ізраїлю до Ірану був обумовлений і наявністю в цій країні значної єврейської громади. В кінці 1940–х рр. чисельність єврейського населення Ірану становила близько 100 тис. чоловік [3, р. 75].

У 1979 р. в Ірані відбулась Ісламська революція. Народ скинув шаха, останніми роками правління якого характеризувалися бездумним вивезенням нафти, грабунком країни та корупцією [2, р. 15]. Разом з шахом іранці вигнали з країни іноземні нафтові компанії та банки, в результаті чого постраждали інтереси Тель–Авіва.

Ісламська революція викликала зовнішньополітичну переорієнтацію Тегерана. В ІРІ державний статус знайшла концепція шіїзму, в основі якої лежить ідея створення всесвітньої ісламської держави. Подальший розвиток цієї ідеї було б можливо шляхом експорту революції в інші мусульманські країни з подальшою глобалізацією, яку Іран бачить як «підпорядкування ісламу всіх інших країн».

Релігійне керівництво Ірану ніколи не змирилося з ізраїльською окупацією святих для ісламу місць. Деклароване Іраном лідерство в ісламському світі давало іранським керівникам право рахувати себе захисниками «пригноблених ісламських націй», і в першу чергу арабського народу Палестини.

Майже відразу після революційних подій в односторонньому порядку Іран розірвав дипломатичні відносини з Ізраїлем [13, р. 16]. З тих пір обидві країни опинилися на протилежному кінці регіонального розриву, при цьому Ізраїль звинувачує Іран в активному здійсненні політики, яка намагається підірвати її безпеку. Проте, навіть за таких умов нічого не завадило здійсненню розвідувальної афери «Іран–контрас» в рамках якої під час ірано–іракської війни 1980–1988 рр. Іран отримував американську зброю за посередництва Ізраїля.

Поштовхом до остаточного перегляду цими двома державами взаємного сприйняття можна назвати першу половину 1990–х рр., коли істотно змінилася розстановка сил як в регіоні, так і в світі в цілому. Відбулася перша війна в Затоці, завершилася «холодна війна» [16, р. 198]. У нових умовах змінилося і сприйняття Ізраїлем та Іраном основних загроз своїй національній безпеці.

Через кілька років, коли обстановка в країні стабілізувалася, керівництво Ірану відновило реалізацію ядерної програми. У Ісфахані за допомогою Китаю був створений навчально–дослідний центр з дослідним реактором на важкій воді, був продовжений видобуток уранової руди. Одночасно Іран вів переговори про закупівлю технологій збагачення урану і виробництва важкої води з компаніями Швейцарії і ФРН. Іранські фізики відвідували Національний інститут ядерної фізики

і високих енергій в Амстердамі, Ядерний центр Петтен в Нідерландах. В 1992 р. Іран підписав договір з Росією про завершення будівництва АЕС в Бушері [5, р. 24].

Саме в цей період розробники зовнішньополітичної лінії Ізраїлю стали виходити з припущення, що найсерйозніша загроза безпеці Ізраїлю буде виходити саме з Тегерану, що будуть здійсненні спроби використати доступ до новітніх ядерних технологій для подальшого виготовлення ядерної зброї.

23 червня 1992 р. в Ізраїлі пройшли вибори в Кнесет, на яких перемогу здобула партія Праці («Авода»). Її лідер І. Рабін сформував уряд, пост міністра закордонних справ в якому зайняв Ш. Перес. Вони намагалися переглянути зовнішньополітичну доктрину Ізраїлю. Останній у своїй книзі «Новий Близький Схід» писав, зокрема, про те, що зростання регіональної могутності Ірану перетворює його з потенційного союзника у ворога Ізраїлю. Тому для забезпечення своєї безпеки Тель–Авів в довгостроковій перспективі повинен розвивати відносини саме з арабськими країнами.

З середини 1990–х рр. Ізраїль ініціював міжнародну кампанію, суть якої полягає в тому, що іранське керівництво створює пряму загрозу існування Ізраїлю і тому ядерна програма Ірану має бути згорнута. Ця позиція була підтримана найближчим союзником Ізраїлю – США, які через ООН добилися того, щоб відстеженням іранського ядерного проекту зайнялося МАГАТЕ. В серпні 2005 р. до влади приходить неоконсервативний президент М. Ахмадінежад, який радикалізував зовнішню політику ІРІ, посилив антиізраїльські заяви і одночасно зайняв жорсткішу позицію щодо своєї ядерної програми [11, р. 86].

При цьому цікаво, що незважаючи на ескалацію напруженості між Іраном та Ізраїлем і їх взаємні звинувачення і погрози, Ізраїль та Іран підтримували таємні економічні відносини і на початку ХХІ ст. У 2006 р. обсяг цього «тіньового» товарообміну склав кілька десятків мільйонів доларів [1, р. 29]. Однак, реальних перспектив покращення ситуації у відносинах між Ізраїлем та Іраном не було помітно. Абсолютна протилежність точок зору двох країн з ядерної проблеми створювала додаткову загрозу стабільності і стійкості регіонального розвитку, зробила поточну політичну ситуацію на Близькому Сході більш вибухонебезпечною. Кожного разу, будь–яке загострення ірано–ізраїльських відносин, спровоковане тією чи іншою стороною, неминуче підводить обидві країни до ядерного фактору, політична роль якого в протистоянні по лінії Ізраїль–Іран, так чи інакше, зростає. В Ієрархії загроз, які походять від ІРІ найбільш важливою для Ізраїлю є ядерна загроза, а всі інші розглядаються через цю призму. Другою загрозою, яка походить від ІРІ є підтримка та фінансування терористичних організацій таких, як ХАМАС в секторі Газа і на Західному березі річки Йордан і «Хезболла» в Лівані. Ізраїльська організація внутрішньої безпеки (ISA / Shin Bet) звинувачує в тому, що організації, такі як «Хезболла» є оперативною стороною Ірану проти Ізраїлю. «Хезболла» не тільки працювала проти інтересів Ізраїлю в Лівані до її виведення в 2000 р. та під час війни 2006 р., але й здійснила сміливі напади на інтереси США та Ізраїлю за кордоном. До них відносяться вибухи в 1983 р. в Бейруті та проти єврейського культурного центру в Буенос–Айресі в 1994 р.

Ізраїль також звинувачує Іран в підтримці та постачанні зброї Хамасу (головним чином Сунітський ісламський опірний рух, що діє з сектора Газа) та інших палестинських збройних груп, таких як «Ісламський джихад» [12, р. 43].

Таким чином, головна проблема Ізраїлю полягає в тому, що Іран, який може отримати ядерну зброю, буде більш безкарно здійснити свою дестабілізуючу діяльність. Також, Іран зможе надати ядерний парасольку терористам, а точніше, він зможе фактично передати їм ядерну зброю. І це поставило б всіх у велику небезпеку.

Деякі помірковані ізраїльські політики час від часу висловлювали побоювання з приводу того, що заяви в останні роки звучали на адресу Ірану про готовність країни відбити можливі іранські удари насправді провокували ті войовничі погрози, що йшли з Тегерану. Так, після того як колишній глава ізраїльського Генштабу М. Аялон в своєму виступі в липні 2006 р. в Інституті стратегічних досліджень у Вашингтоні представив план можливого удару по Ірану і в свою чергу з Тегерану почастишали антиізраїльські заяви. А незабаром почалися військово-морські навчання в акваторії Перської затоки в ході яких, за заявами іранських ЗМІ, були випробувані новітні протичовнові торпеди, що не мають аналогів.

Повторювані заяви президента ІРІ М. Ахмадінежада, що закликали до знищення Ізраїлю, сприймаються у військово-політичних колах Ізраїлю по-різному: і як реальна загроза і як пропагандистська кампанія для внутрішньої консолідації. Однак, домінуючою є перша думка, принаймні вона постійно мусується в публічних виступах і послідовно популяризується за межами Ізраїлю. Офіційна позиція представників ізраїльського керівництва в останні роки зводиться до того, що іранська ядерна програма являє собою загрозу існуванню Ізраїлю.

Іранська ядерна програма привертає пильну увагу ізраїльських політиків різного спрямування. Колишній прем'єр-міністр Е. Ольмерт був прихильником компромісного вирішення іранської ядерної проблеми. Разом з тим, розуміючи, що Іран навряд чи піде на компроміс він заявив в інтерв'ю «Washington Post» напередодні своєї поїздки до США в листопаді 2006 р., що, якщо Іран не прийме позицію світової спільноти йому доведеться за це дорого заплатити. М. Ахмадінежада він охарактеризував як людину, здатну «скоїти злочини проти людства, людину яку необхідно зупинити» [15, р. 115].

У грудні 2006 р. Б. Нетаньяху ініціював велику пропагандистську кампанію спрямовану на усунення іранської ядерної загрози, повідомивши в присутності 70 іноземних дипломатів і журналістів про намір подати позов проти президента Ірану М. Ахмадінежада в Міжнародний суд у Гаазі. Він зазначив, що «прагнення іранського президента знищити єврейську державу ні в кого в світі не викликає ні найменшого сумніву» [15, р. 116].

Іранська тема стала найпопулярнішою у внутрішньополітичному житті Ізраїлю. Мабуть, в країні немає жодного політика, який не намагався б використовувати її як інструмент для боротьби за владу. Іран по суті справи, з чинника зовнішньої політики Ізраїлю перетворився внутрішньополітичний фактор. Іранська загроза позиціонується як найбільш серйозна з усіх, з якими доводилося стикатися Ізраїлю, що призводить

до наростання в суспільстві почуття неспокою і ізоляційністських настроїв.

Одним з ключових елементів ізраїльської військової доктрини є недопущення наявності зброї масового знищення в руках «ворожих держав», список яких зараз якраз очолює Іран. В Ізраїлі постійно лунають заяви про те, що як тільки у розпорядженні іранського керівництва з'явиться ядерна зброя та засоби її доставки, воно негайно і без коливань застосує його проти єврейської держави, за яким не визнає права на існування.

Ізраїльські погрози піти при нагоді на рішучі заходи щодо Ірану, мабуть, можуть бути приведені в дію за сприятливого для Ізраїлю – але мало реалістичному – зовнішньополітичному розкладі, що передбачає підтримку США і доброзичливий нейтралітет з боку інших впливових міжнародних гравців. Ймовірно, відповідні оперативні плани ізраїльськими військовими давно розроблені.

Восени 2011 р. мав місце черговий сплеск «витоків» інформації в ЗМІ про неминучість ізраїльського удару по ядерних об'єктах в ІРІ, який, мовляв, буде завдано в самий найближчий час. Президент Ізраїлю Ш. Перес заявляв, що атака на Іран «стає все більш і більш ймовірною» [4, р. 147]. В якості головних прихильників силового сценарію називалися Б. Нетаньяху і міністр оборони Е. Барак. Звичайно ж, Ізраїль не може розробляти військові сценарії без схвалення свого основного союзника – Сполучених Штатів. Очевидно, що в Ізраїлю є розроблений план бойових дій на випадок початку війни, але без підтримки Білого Дому він не може зважитися на військову операцію. Зовнішня політика демократичної адміністрації Б. Обама і в цьому питанні стала помітно більш збалансованою [7, р. 152]. Враховуючи прагнення Вашингтона налагодити відносини з ісламським світом, особливо в умовах виходу американських військ з Іраку та Афганістану, Ізраїль навряд чи міг розраховувати навіть на непрямую підтримку США у разі військової операції.

США та країни ЄС на вирішення «іранської проблеми» використали дипломатичні засоби. У рамках Генеральної Асамблеї ООН у вересні 2012 р. Б. Нетаньяху заявив, протягом майже десяти років міжнародне співтовариство намагалося зупинити іранську ядерну програму за допомогою дипломатії. Це не спрацювало. Іран використовує дипломатичні переговори як засіб, щоб отримати час для просування своєї ядерної програми [17].

Ситуація кардинально змінилась коли у серпні 2013 р. до влади в Ірані прийшов Х. Роухані. Всього за кілька місяців перебування Х. Роухані на посаді вдалось 24 листопада 2013 р. підписати Спільний план дій, також відомий, як Женевський тимчасовий договір, який був підписаний між Іраном та країнами P5+1 у Женеві. Цей договір передбачав зняття економічні та фінансові санкції з ІРІ протягом 2014 р., як з боку США, так і з боку ЄС, в обмін на призупинення ядерної програми Ірану і її використання лише в мирних цілях.

В Ізраїлі ці події сприйняли по – іншому. Навіть з приходом ліберально налаштованого Х. Роухані в Ізраїлі продовжували наполягати на тому, що було б наївно чекати будь-якої зміни в іранській політиці, оскільки Верховний Лідер Хаменеї є остаточним авторитетом у ядерній тематиці. Крім того, Б. Нетаньяху стверджував,

що Х. Роухані навмисно ввів в оману Захід скриваючи справжні ядерні наміри Ірану [9]. А підписана угоду спричинила справжній шок. Міністр закордонних справ Авігдор Ліберман піддав її різкій критиці і заявив: «В угоді немає жодного позитивного пункту. Йдеться про саму дипломатичну перемогу Ірану за останні десятиліття, з моменту приходу до влади Хомейні. Таким чином, виходить, що іранці отримали приз». За словами Лібермана, тепер стало ясно, що досягнута угода дозволяє Тегерану продовжувати збагачення урану, в результаті «посилить гонку озброєнь в регіоні». Незважаючи на критику це була перша угода з листопада 2004 р., яка передбачала прийняття Іраном деяких короткострокових обмежень у своїй ядерній програмі. Іран, зі свого боку, звинувачував Ізраїль в тому, що його побоювання є безпідставними та несуттєвими щодо ядерної програми, в порівнянні з не визнаним власного ядерного статусу. Наприклад, у вересні 2013 р. прем'єр-міністр Руані виступив у ГА ООН з проханням до Ізраїлю приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) та додав, що зусилля по створенню зони вільної від ядерної зброї на Близькому Сході, на жаль, є неможливими.

Спільний план дій та непрості переговори щодо нього, згодом призвели до рамкової угоди у квітні 2015 р., а потім до остаточної у липні 2015 р. Спільного всеохоплюючого плану дій між Іраном, P5+1 (п'ять постійних членів Ради Безпеки ООН – Китай, Франція, Росія, Великобританія, США – Плюс Німеччина), та Європейський Союз [10].

За цією угодою Іран відмовляється від виробництва надлишкового урану і погоджується на багатоступінчасті заходи контролю своєї атомної промисловості з боку МАГАТЕ. У відповідь Захід знімає з Ірану економічні санкції.

Проте і такий хід подій не влаштував офіційних представників Ізраїлю. Немає, напевно, найбільшого противника угоди ніж Ізраїль. Б. Нетаньяху протягом усього переговорного процесу усіма силами намагався завадити досягненню домовленості. Після заяви про завершення перемовин, коли ще навіть не був оприлюднений текст угоди, ізраїльський прем'єр-міністр сказав, що мова йде про «помилку світового масштабу». «Брехливому та підступному режиму довіряти не можна», – не раз заявляв Б. Нетаньяху; впевнений, що документ не буде вартий навіть паперу, на якому він написаний. Ізраїль продовжує звинувачувати Іран у підтримці терору на Близькому Сході та в усьому світі [6].

Такі голосні заяви нагадують більше істеріку ізраїльського прем'єра, для якого економічно сильніший Іран означатиме катастрофу. Ізраїль не міг бути задоволений компромісом, проте зараз він особливо акцентує свою увагу на такі недоліки угоди: по-перше, Іран не розсекретив історію своєї ядерної програми, по-друге, американці погодилися залишити центрифуги в підземному бункері Фордо і, по-третє, не зобов'язали вивозити весь збагачений уран. Не будуть припинені й наукові роботи, а реактор в Аракі, за словами Заріфа, буде «модернізований». На думку ізраїльських аналітиків, через те, що Іран у своєму розпорядженні залишає новітні центрифуги IR-4s, IR-5s, IR-6s, IR-8s, країна може в мінімальні строки, приблизно за рік, створити ядерну бомбу [8].

Якщо для Ірану та міжнародних посередників ця угода означає «надію», то для Ізраїлю вона означає її втрату. На противагу Ізраїлю, Ісламська Республіка володіє механізмами, які дозволяють стабілізувати та дестабілізувати ситуацію на Близькому Сході, іншими словами, зняття економічного тиску посилить ІРІ. В свою чергу Тегеран матиме визначальний вплив на інші країни регіону. Це автоматично несе в собі загрозу Ізраїлю, оскільки, як відомо, Іран навіть не визнає право на існування цієї країни.

Самому Б. Нетаньяху провал політики може загрожувати відставкою. Опозиція вже почала кампанію по звинуваченню прем'єра в його неспроможності захистити Ізраїль. Хоча ці заяви є щонайменше дивними, та їх можна зрозуміти, оскільки ізраїльські громадяни залякані посиленням противника. Так, опитування показало, що 78% ізраїльтян вважають, що домовленість з Іраном ставить країну під загрозу [14]. Тож, такі побоювання вирішально впливають на політику Ізраїлю і, разом з тим, на загальну ситуацію на Близькому Сході.

Висновки. Отже, зрозуміло, що полеміку навколо ядерної програми Ірану Ізраїль періодично використовує як інструмент зовнішньої і внутрішньої політики. Активно піднімаючи тему іранської загрози і нагнітаючи відповідні настрої в Ізраїлі і за його межами, ізраїльський уряд намагається відсунути на другий план проблему неврегульованості близькосхідного конфлікту і палестинської проблеми. При цьому, Ізраїль активно використовує у своїй пропаганді проблематику зв'язків ІРІ з ліванською «Хезболлою», палестинським рухом опору ХАМАС, сирійським режимом.

У сформованій ситуації для Ізраїлю було б краще не намагатися загальмувати розвиток ядерної програми Ірану, а шукати шляхи відновлення неофіційних контактів з Ісламською Республікою. Теоретично для цього існують реальні передумови: наявність історичного досвіду позитивної взаємодії, відсутність територіальних суперечок, продовження – нехай і за неофіційними каналами торгово-економічного співробітництва.

Проте, з приходом до влади Д. Трампа в США, Ізраїль отримав значну підтримку та радикалізував власну політику щодо даної проблеми. Б. Нетаньяху прагне скасувати ядерну угоду Ірану та накласти на Тегеран нові сильніші економічні санкції.

Ірано-ізраїльська конфронтація сьогодні перебуває на піку і враховуючи останні події може привести до повномасштабного збройного конфлікту.

Список використаних джерел

1. Звягельская И. Д. Израиль–Иран: балансирование на грани? / И. Д. Звягельская, В. М. Морозов // Вестник МГИМО. – 2010. – №5. – С.28–34.
2. Мамедова Н. М. Исламское государство: соотношение государственных и идеологических приоритетов. Иран: ислам и власть / Н. М. Мамедова. – М.: Наука, 2002. – 250 с.
3. Месамед В. И. Иран – Израиль: от партнерства к конфликту / В. И. Месамед. – М.: Институт Ближнего Востока, 2009. – 376 с.
4. Пиляева М. А. Некоторые аспекты политической конфронтации между Израилем и Ираном / М. А. Пиляева // Вестник МГИМО. – 2012. – №1. – С.144–147.
5. Рудсари Роджа Х. Ядерная программа Ирана в контексте российско-иранских отношений / Роджа Х. Рудсари // Теория и практика общественного развития. – 2013. – №5. – С.23–26.
6. Behind the Headlines: The framework between the P5+1 and Iran [Електронний ресурс] // Israel Ministry of Foreign Affairs. – 2015. –

Режим доступу: <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Issues/Pages/The-framework-between-the-P5-1-and-Iran-5-Apr-2015.aspx>

7. Allin D. The Sixth Crisis Iran, Israel, America and the Rumors of War / Dana Allin, Steven Simon. – New York: Oxford University Press, 2010. – 222 p.

8. Farhi F. The Middle East After the Iran Nuclear Deal [Електронний ресурс] / Farhi F. – Режим доступу: <http://www.cfr.org/middle-east-and-north-africa/middle-east-after-iran-nuclear-deal/p36963>

9. Israeli statements on Geneva talks with Iran [Електронний ресурс] // Israel Ministry of Foreign Affairs. – 2013. – Режим доступу: <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Iran/Pages/Israeli-statements-on-Geneva-talks-with-Iran.aspx>

10. Joint Comprehensive Plan of Action. Vienna, 14 July 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/archives/docs/statements-eeas/docs/iran_agreement/iran_joint-comprehensive-plan-of-action_en.pdf

11. Kasra N. Ahmadinejad: The Secret History Of Iran's Radical Leader / N. Kasra. – California: University of California Press, 2008. – 313 p.

12. Katzman K. Iran: U.S. concerns and policy responses (prepared for members and committees of congress) / K. Katzman. – Wash.: Congressional research service, 2010. – 79 p.

13. Kumaraswamy P. R. Israel confronts Iran Rationales, responses and fallouts / P. R. Kumaraswamy // Institute for Defense Studies and Analyses, New Delhi. – 2012. – №8: IDSA Monograph Series. – P.74.

14. Maltz J. Polls show Israelis strongly oppose Iran nuclear deal [Електронний ресурс] / Maltz J. – Режим доступу: <https://www.haaretz.com/israel-news/premium-1.670835>

15. Sadjadpour K. Iran: Reality, Options, and Consequences / K. Sadjadpour // U.S. Government Printing Office, 2009. – P.110–127.

16. Hunter S. T. Iran's Foreign Policy in the Post – Soviet Era / Hunter S. T. – Santa Barbara, California: Greenwood Publishing Group, 2010. – 299 p.

17. Speech by Prime Minister Benjamin Netanyahu to the UN General Assembly's General Debate [Електронний ресурс] // Israel Ministry of Foreign Affairs. – 2012. – Режим доступу: <http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2012/Pages/PM-Netanyahu-addresses-UN-27-Sep-2012.aspx#>

References

1. Zvjagel'skaja I. D. Izrail'–Iran: balansirovanie na grani? / I. D. Zvjagel'skaja, V. M. Morozov // Vestnik MGIMO. – 2010. – №5. – S.28–34.

2. Mamedova N. M. Islamskoe gosudarstvo: sootnoshenie gosudarstvennyh i ideologicheskikh prioritetov. Iran: islam i vlast' / N. M. Mamedova. – M.: Nauka, 2002. – 250 s.

3. Mesamed V. I. Iran – Izrail': ot partnerstva k konfliktu / V. I. Mesamed. – M.: Institut Blizhnego Vostoka, 2009. – 376 s.

4. Piljaeva M. A. Nekotorye aspekty politicheskoy konfrontacii mezhdud Izrailem i Iranom / M. A. Piljaeva // Vestnik MGIMO. – 2012. – №1. – S.144–147.

5. Rudsari Rodzha H. Jadernaja programma Irana v kontekste rossijsko–iranskikh otnoshenij / Rodzha H. Rudsadari // Teorija i praktika obshhestvennogo razvitiya. – 2013. – №5. – S.23–26.

6. Behind the Headlines: The framework between the P5+1 and Iran [Elektronnyj resurs] // Israel Ministry of Foreign Affairs. – 2015. – Rezhym dostupu: <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Issues/Pages/The-framework-between-the-P5-1-and-Iran-5-Apr-2015.aspx>

7. Allin D. The Sixth Crisis Iran, Israel, America and the Rumors of War / Dana Allin, Steven Simon. – New York: Oxford University Press, 2010. – 222 p.

8. Farhi F. The Middle East After the Iran Nuclear Deal [Elektronnyj resurs] / Farhi F. – Rezhym dostupu: <http://www.cfr.org/middle-east-and-north-africa/middle-east-after-iran-nuclear-deal/p36963>

9. Israeli statements on Geneva talks with Iran [Elektronnyj resurs] // Israel Ministry of Foreign Affairs. – 2013. – Rezhym dostupu: <http://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Iran/Pages/Israeli-statements-on-Geneva-talks-with-Iran.aspx>

10. Joint Comprehensive Plan of Action. Vienna, 14 July 2015 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://eeas.europa.eu/archives/docs/statements-eeas/docs/iran_agreement/iran_joint-comprehensive-plan-of-action_en.pdf

11. Kasra N. Ahmadinejad: The Secret History Of Iran's Radical Leader / N. Kasra. – California: University of California Press, 2008. – 313 p.

12. Katzman K. Iran: U.S. concerns and policy responses (prepared for members and committees of congress) / K. Katzman. – Wash.: Congressional research service, 2010. – 79 p.

13. Kumaraswamy P. R. Israel confronts Iran Rationales, responses and fallouts / P. R. Kumaraswamy // Institute for Defense Studies and Analyses, New Delhi. – 2012. – №8: IDSA Monograph Series. – P.74.

14. Maltz J. Polls show Israelis strongly oppose Iran nuclear deal [Elektronnyj resurs] / Maltz J. – Rezhym dostupu: <https://www.haaretz.com/israel-news/premium-1.670835>

15. Sadjadpour K. Iran: Reality, Options, and Consequences / K. Sadjadpour // U.S. Government Printing Office, 2009. – P.110–127.

16. Hunter S. T. Iran's Foreign Policy in the Post – Soviet Era / Hunter S. T. – Santa Barbara, California: Greenwood Publishing Group, 2010. – 299 p.

17. Speech by Prime Minister Benjamin Netanyahu to the UN General Assembly's General Debate [Elektronnyj resurs] // Israel Ministry of Foreign Affairs. – 2012. – Rezhym dostupu: <http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2012/Pages/PM-Netanyahu-addresses-UN-27-Sep-2012.aspx#>

Zavada Y. I., PhD student at the Faculty of International Relations of the Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), yarunatrush@ukr.net

Nuclear Program of Iran in the context of Iranian–Israeli relations

The article analyzes the difficult relations between Iran and Israel from the establishment until today. It was determined the main reasons for changing relations between these countries and the role of Iran's nuclear program. Also in the article was considered and substantiated the ways of resolving the nuclear problem.

The US and European countries were engaged in solving the nuclear issue. After long and difficult negotiations the world powers and Iran reached a final agreement as a part of the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA), on July 14, 2015. However, it has not changed the position of Israeli, political leaders quickly condemned and criticized the agreement. Iran's nuclear program and the maintenance of terrorism are a major threat to the national security of Israel. The Iranian theme has become the most popular in the political life of Israel.

So, it was concluded that, today Israel is radically determined to solve this issue and its policy is aimed at eliminating a nuclear threat. Obviously, that the Iranian–Israeli confrontation in the light of recent events can lead to a full-scale armed conflict.

Keywords: Iran, Israel, nuclear program of Iran, nuclear weapons, regional security.

* * *

11.25.67–Международное сотрудничество государств по специальным вопросам
УДК 327; 339.9

Зейналова Ш. И.,

преподаватель кафедры «Международных отношений» Азербайджанского Университета Туризма и Менеджмента, докторант университета «Хазар» (Азербайджан, Баку), matlabm@yandex.com

НЕОБХОДИМОСТЬ ОБНОВЛЕНИЯ МЕХАНИЗМА СОТРУДНИЧЕСТВА И ИНТЕГРАЦИИ МЕЖДУ АЗЕРБАЙДЖАНОМ И ЕС

Рассматриваются основные факторы, которые определяют необходимость интеграции Азербайджана в общеевропейское пространство. Автор приходит к выводу, что совокупность этих факторов вызывает актуальность замены соглашения о партнерстве и сотрудничестве новым соглашением между ЕС и Азербайджаном, и определяет его основные параметры.

Ключевые слова: Азербайджан, ЕС, сотрудничество, интеграция, партнерство.

(статья друкється мовою оригіналу)